

Preek over Zondag 43 – Waarheid zonder liefde is leugenachtig

Orde van dienst

Voorzang: Psalm 93, 1 en 2
Votum en Groet
Zingen: Psalm 93, 3 en 4
Gebed om het licht van de Geest
Lezen: Zacharia 3,1-10 en Jakobus 3,1-12
Zingen: Psalm 34, 5 en 9
Verkondiging van Zondag 43
Zingen: Gezang 473, 1. 2. 3. 5 en 10
Dankzegging en voorbede
Collecte
Geloofsbelijdenis (gezongen)
Zegen
Zingen: Gezang. 21,7 (vanaf regel 3)

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!
Lang geleden gaf iemand zijn knecht een merkwaardige opdracht.
Zoek iets dat tegelijk het beste en het slechtste kan zijn!
Iets dat tegelijk het beste, maar ook het slechtste is.
En de knecht kwam thuis met een tong, een grote ossentong.
Inderdaad, de tong of de taal – dat is het beste en het slechtste.

Want wat hebben woorden een enorme macht.
Gesproken woorden en geschreven woorden.
Woorden kunnen mensen maken en breken!

Met woorden kunnen we anderen gelukkig maken, moed in spreken, uit de put halen, een brug naar de ander slaan, troosten, een positief beeld van iemand schetsen.

Met woorden kunnen we anderen ook kwetsen, in een hoek trappen, alle zelfvertrouwen ontnemen, afstoten, afstand scheppen, iemand bij anderen stinkend maken, demoniseren.

Demoniseren – dat is een woord dat de laatste tijd nogal gevallen is.
Dat verweet Pim Fortuyn zijn tegenstanders – dat ze hem demoniseerden.
Dat ze hem in hun uitspraken afschilderden als een gevaarlijk individu.
Even afgezien van de vraag of dat inderdaad gebeurde – een feit is dat woorden wel zo'n macht, zo'n invloed kunnen hebben.

Volkomen to the point zegt Jakobus: *De tong is een vuurtongetje dat een heel bos in brand kan steken.*
Niets aan de mens is zo gevaarlijk als z'n tong.
Alles kan hij bedwingen.
Maar zijn tong...?

Met dezelfde tong, zegt Jakobus, zegenen en vervloeken we.
En zegenen is iemand omhoog praten.
Vloeken is iemand omlaag praten, dood praten.

Het is daarom een goede zaak samen weer eens te luisteren naar wat God ons te zeggen heeft over het gebruik van onze tong, over ons spreken.

Want God gáf ons de tong.

Hij gaf ons de taal, de gave van het woord.
Dat is het grootste verschil tussen ons en Gods andere schepselen.
Juist ook in ons spreken vertonen wij het beeld van God.
En het beeld van zijn Zoon, die niet voor niets ook het Woord heet.
Toen God de eerste mens schiep leek hij dan ook sprékend op God.
Sprékend!

Het is in dit verband aardig om eens te letten op het eerste spreken van de mens.
God had gezegd: *Het is niet goed, dat de mens alleen is.*
Ik zal een hulp maken die bij hem past.

Dat moest de mens Hem leren nazeggen.
Daarom liet God het hem zelf ontdekken dat het niet goed was om alleen te zijn.
God liet de dieren aan hem voorbij trekken.
En de mens zag dat niet één hem gelijk was.
Hoe trouw en aanhankelijk b.v. de hond of het paard ook kunnen zijn,
ze blijven ver beneden het niveau van de mens.
Met geen schepsel is werkelijk intieme gemeenschap mogelijk.
Aan geen van hen kan de mens zich sprekend bekend maken en verstaan worden.

Toen Adam zover was deed God een diepe slaap op hem vallen en bouwde één van zijn ribben tot de vrouw.
Toen Adam ontwaakte was hij dan ook verrukt en hij riep uit:

*Dit is nu eindelijk been van mijn gebeente en vlees van mijn vlees; deze zal
mannin heten, omdat ze uit de man genomen is.*

Met deze woorden ontving Adam met diepe vreugde zijn wederhelft.
Sprekend trad hij met haar in gemeenschap.
Het woord stelde Adam in staat zijn diepste gevoelens aan zijn vrouw bekend te maken, haar
zijn liefde te verklaren.

Het woord was voertuig van liefde.
Zowel in de verhouding van de mens tot God als in de onderlinge verhouding.
In hun spreken tot elkaar vertolkten Adam en Eva Gods Woord op aarde.
Zo leken ze sprékend op God.

Maar dan laat satan hen struikelen.
En onmiddellijk struikelen ze ook in hun woorden.
God vraagt: *Heb je van de boom gegeten, Adam?*
En Adam antwoordt: *De vrouw die U aan mijn zijde gesteld hebt, die heeft mij van de boom
gegeven en toen heb ik gegeten.*

Hier klinkt het eerste getuigenis dat ooit in een rechtszitting is gegeven!
En is het niet een waar getuigenis?
Klopt het niet met de feiten?
Adam zegt toch exact wat er gebeurd is?
God hééft de vrouw aan zijn zijde gesteld.
En zij hééft als eerste van de boom gegeten.
Inderdaad hééft ze daarna ook hem tot eten overgehaald.
't Is precies als Adam zegt.
Een waar getuigenis dus?

Nee!
Nee, want de liefde ontbreekt!

Het is waarheid zonder liefde.
En waarheid zonder liefde is leeg, is een leugen!
De vrouw die U aan mijn zijde gesteld heeft!
Wat is dat voor taal?
Wat zijn dat voor woorden?
Is dit nog dezelfde Adam die jubelde:
Dit is nu eindelijk vlees van mijn vlees, been van mijn gebeente!?
Hoe kan hij nu zo afstandelijk, zo liefdeloos spreken over zijn vrouw?
Dat heeft hij toch zeker niet van God geleerd?

Inderdaad niet.
Daar zit satan achter, de vader van de leugen.
Het is zijn werk dat de mens niet meer beantwoordt aan zijn doel en niet meer Gods beeld vertoont.
Hij is vervallen tot leugenachtigheid en onbetrouwbaarheid.
God kan niet meer op ons aan.
Wij weten niet meer wat we aan elkaar hebben.

Adam wordt om zichzelf te rechtvaardigen zijn vrouw ontrouw.
Hij spreekt over *de vrouw die U mij gegeven hebt*.
Al kloppen zijn woorden honderd keer met de werkelijkheid, toch zijn ze leugenachtig.
Want ze zijn liefdeloos!
Ze scheppen afstand!
Ze verbreken de gemeenschap!
Waarheid zonder liefde is een leugen!

Wat wordt er juist onder de dekmantel van de waarheid veel gelogen!
Je hebt van die mensen die onverbloemd, recht voor z'n raap, de waarheid zeggen.
Ze gaan er prat dat ze geen blad voor de mond nemen.
Ze vertellen precies waar het op staat.
Maar ze missen elk greintje liefde.
En daarom is hun getuigenis vals!

Ik denk ook aan een bepaalde vorm van journalistiek.
Politici of andere mensen van naam worden soms aan de kaak gesteld in verband met duistere plekken in hun verleden.
Vooral in Amerika hebben ze daar een handje van.
Maar bij ons gebeurt het ook.

En dan kunnen de feiten honderd keer waar zijn.
Maar de manier waarop het getrakteerd wordt is vaak leugenachtig.
Met kennelijk genoeg worden mannen van formaat in hun hemd gezet.
En velen genieten van hun ontluistering.
Zoals velen wekelijks smullen van de roddelverhalen over bekende Nederlanders of sterren van het witte doek in bladen als Weekend, Story of Privé.

Op zó'n manier de waarheid spreken is liegen!
Dat is puur duivels, satanisch.
Toen satan nog toegang tot de hemel had – sinds Christus' hemelvaart is die toegang hem verboden – maar toen hij nog zomaar bij God kon binnenkomen, toen kwam hij daar als de aanklager der mensen.
In Job 1 en Zach. 3 lezen we, hoe dat ging.
En reken maar dat satans aanklachten goed gefundeerd en gedocumenteerd waren.
Geen speld tussen te krijgen!
God zou hem op geen fout kunnen betrappen!

En dan citeerde de satan als officier van justitie – ja, ja – dan citeerde hij met duivels plezier
Ps. 130: *Als U de ongerechtigheden in gedachtenis houdt, Heer, wie zal bestaan?*
U staat volkomen in uw recht, God, als u met dat zootje afrekent.
Ja, U kúnt eigenlijk gewoon niet anders!
Recht is recht!

Ja, satan spreekt de waarheid.
Maar zonder enig spoor van liefde is de waarheid een leugen!
Het is een leugen die ook een leugen oproept.
Er zijn journalisten die zich tot taak stellen koste wat kost in een bepaalde kwestie de
waarheid boven water te krijgen.
Al moet de onderste steen boven komen.
En sommige opvoeders, ouders of onderwijsmensen, kennen een zelfde soort fanatisme.

Maar als wij een volwassene of een kind tot schuldbelijdenis willen brengen, dan kan zo'n
hard optreden schadelijk zijn.
Je prikkelt het schaamtegevoel van de ander.
Hij of zij is bang af te gaan, bang voor gezichtsverlies.

En daarom nemen ze hun toevlucht tot een leugen.
Niet goed te praten natuurlijk.
Maar het is een leugen die is uitgelokt.
Want wie zonder liefde voor de ander ijvert voor de waarheid, die liegt zelf en bevordert de
leugen.

Nee, wil je iemand tot schuldbelijdenis brengen, dan moet je je niet hooghartig en als de
schijnbaar betere tegenover de ander stellen
Maar je moet naast de ander gaan staan.
Meegevoel tonen.
De ander de mogelijkheid bieden om zijn/haar goede naam terug te winnen.

Ik denk aan Zacheüs, de tollenaar, die er bij zijn volk totaal uitlag.
Zo'n uitperser!
Zo'n Romeinenvriendje!
Zo'n ellendeling.
Als men Zacheüs een loer kon draaien, zou men dat niet laten.
Wat zal hij over de tong zijn gegaan!
Was er zo kans op verbetering van Zacheüs?
Zal hij zijn stadgenoten niet nog eens extra het vel over de oren hebben gehaald?

En dan komt Jezus in Jericho.
Hij kent de feiten van Zacheüs' leven als geen ander.
Maar Jezus gaat in al zijn heiligheid en onschuld naast Zacheüs staan.
Zacheüs, Ik moet vandaag in jouw huis zijn.
En Hij breekt met hem het brood en drinkt met hem de wijn.

En dat breekt bij Zacheüs de weerstand.
Hij krijgt de ruimte om zijn schuld te belijden en zijn goede naam, in de kring van Christus'
vrienden in elk geval, terug te krijgen.
Het gaat er Christus nooit om koste wat kost de waarheid boven tafel te krijgen.
Maar om iemand zijn goede naam terug te geven.

En die houding moet ook voor de gemeente van Christus bepalend zijn.

Ja, op dit punt hoort onze omgang met elkaar fundamenteel te verschillen van de manier waarop niet-gelovigen met elkaar omgaan.

Ik zei al, er zijn mensen die er prat op gaan dat ze precies zeggen wat ze denken.
Ze zeggen ronduit wat ze van iemand vinden.
En ze vertellen een ander flink de waarheid.
Daar winden ze beslist geen doekjes om.
Ze maken van hun hart geen moordkuil.

Op het eerste horen klinkt dat misschien wel respectabel.
Je krijgt het gevoel met echte en eerlijke mensen te maken te hebben,
die het zeker niet achter de elleboog hebben.

Maar toch kan de liefde, en dus de waarheid, bij zulke mensen ver te zoeken zijn.
Want God zegt: Je hoeft niet altijd te zeggen wat je denkt.
Wat je denkt is soms al erg genoeg.
Maak het alsjeblift niet nog erger door dat ook nog eens uit te spreken ook!

Zeggen waar het op staat.
Er geen doekjes omheen winden.
Zoals b.v. het doekje van de beleefdheid.
Of doekjes van vormen en manieren.
Is dat dan niet hypocriet, huichelachtig?

Zeker, dat gevaar bestaat!
Van vroeger is wel bekend dat mensen – bijvoorbeeld in de hogere kringen in de 18^e en 19^e eeuw – elkaar het bloed onder de nagels weg wisten te halen.
Terwijl men uiterlijk, zeer beschaafd, bijzonder vriendelijk en ingehouden met elkaar bleef praten.
Achter het masker van vriendelijkheid en wellevendheid ging meer dan eens een hart schuil vol onverschilligheid of spot of zelfs dodelijke haat.
En zo werd de beleefdheid tot een schrijnende leugen.

Nu, zo hoeft het natuurlijk niet.
Maar daarmee zijn beleefdheidsvormen op zichzelf nog niet veroordeeld.
Die vormen kunnen een waardevolle rem zijn op de gevoelens van een bepaald moment.

Neem een chef, die ontstemd is over wat een ondergeschikte heeft gedaan.
En hij zegt: *Beste Karel, dat lijkt toch helemaal nergens op!*
Ja, dat *beste Karel* lijkt helemaal niet te passen bij zijn stemming van dat moment.
Klinkt het dan niet vals en onwaarachtig?
Staat hij eigenlijk niet te liegen?

Nee, want hij wil niet zeggen: *Wat vind ik je op dit moment toch geweldig!*
Maar: *Ik heb wel degelijk waardering voor je, maar wat je nu gepresteerd hebt lijkt nergens naar.*
En zo wordt door het gekozen woord de boosheid in toom gehouden.

Nu, daar zijn beleefdheidsvormen goed voor.
Door die beleefdheidsvormen en goede manieren in de omgang met elkaar kunnen we niet voorkomen dat de stemming van een bepaald moment overheersend is.
Maar je houdt wel in het oog welk respect je een ander schuldig bent.
En zo blijft juist door de beleefdheid tegenover elkaar de mogelijkheid bewaard om met elkaar te blijven omgaan.

Dan kun je ook in het politieke debat elkaar flink de waarheid zeggen.
Per slot van rekening gaat het toch ergens over als het goed is.
En het is toch eenvoudig niet te ontkennen dat politieke standpunten soms diametraal tegenover elkaar staan.
Maar ook het scherpste debat moet gevoerd kunnen worden met respect voor de persoon van de ander.

Het onbeheerste harde woord past misschien meer bij je stemming.
En het lijkt eerlijker.
Maar zo'n hard woord stelt wel de onderlinge verhouding op scherp of breekt die stuk.
En daarom is dat woord niet eerlijk, maar leugenachtig.

Ja, daar ik kom ik voortdurend weer bij uit: waar de liefde voor en tot de ander ons ontbreekt, daar klinkt ons spreken over de ander steeds leugenachtig vals.
Dan is ons oordeel over de ander onbarmhartig.
En daarom onbetrouwbaar.

Dan kun je hele verhalen vertellen over leraren die toch zo onrechtvaardig en gemeen zijn; of over ouders die te hard optreden; of over collega's die lui zijn of burens die zo ongenaakbaar zijn; over broeders en zusters die niet zuiver zijn in leer of leven, enz., enz.
En je verhalen kunnen kloppen tot in de puntjes!
Maar hoe minder liefde voor hen in je hart te vinden is, des te onwaarsachtiger en valser is je getuigenis.

Wees dan gewaarschuwd door het woord van Christus, die zegt:

Oordeelt niet zo liefdeloos, opdat u niet liefdeloos geoordeeld wordt. Want met het onbarmhartige oordeel, waarmee u oordeelt, zult u geoordeeld worden, en met de maat waarmee u kil en koud een ander meet, zult u gemeten worden.

Oordelen waarmee u zich van een ander afmaakt om hem of haar uit uw leven weg te doen, die keren terug op uw eigen hoofd.

Broeders en zusters, laat het ons er toch altijd om begonnen zijn de ander met liefde te bezien en te beoordelen.
Laten we een krachtig tegengeluid ten gehore brengen in een wereld die vergeven is van roddel, kwaadsprekerij en laster.
Wat een onheil wordt daardoor aangericht: dat gemene, smerige verhaal over die afwezige; die enkele geraffineerde opmerking die iemand zo onderuit kan halen.

Wat geweldig als dan iemand niet z'n mond houdt of meepraat als die ander ongenadig wordt afgekraakt, maar een goed woord doet voor de afwezige.
En b.v. opmerkt: *Het is niet waar wat je zegt.*
Of: *Maar ik weet nog wel wat anders over hem te vertellen.*
Of: *Heb je er al met hem zelf over gesproken?*
Trouwens, hoe dan ook, hij is een mens van God en daarom alleen al de moeite waard!

O, het is zo moeilijk om met zo'n woord de sfeer te doorbreken van eens even lekker een ander over de hekel te halen.
Want het duiveltje op de tong van de roddelaar heeft zo'n trouwe kameraad aan het duiveltje in het oor van de luisteraar.

Maar kom, zijn wij in Christus niet meer dan overwinnaars?
Zijn de demonen dan niet aan ons onderworpen?

Ach, laten we het maar eerlijk toegeven.
Wat stellen we onze tong nog vaak in dienst van de satan.
Wat hebben we dat kleine lichaamsdeel nog maar slecht in bedwang.
Wat hebben we de vergeving om het bloed van Christus hard nodig.
Niet 't minst voor de zonden van de tong.

Wat moet het ons eigenlijk vreemd in de oren klinken als Hij van ons getuigt dat wij
onschuldig zijn.
Kan dat waar zijn?

Ja, dát is het getuigenis der liefde!
Christus wil van ons, prinsen en prinsessen van Goddelijken bloede, geen kwaad meer weten.
Hoe zwart de satan ons bij God ook maakte – en wij hadden geen enkel verweer – Christus
heeft ons vlekkeloos wit gewassen.

Daarom – nee, dat we nooit meer zullen struikelen met onze tong, zover zijn we nog niet.
Maar ons gewonnen geven aan de vader der leugen, dan hoeft zeker ook niet.
Laten we met hernieuwde moed in de kracht van de Geest de strijd aanbinden tegen alle vorm
van leugenachtigheid en onbetrouwbaarheid.
En laten we vechten voor de waarheid, vol mildheid en begrip, broederlijkheid en liefde.

Ja, liéfde!
Want

*God is liefde, o eng'lenstem,
mensentong, verheerlijkt Hem!*

AMEN.